

**Produkční realizace časoběrného dokumentu Heleny Třeštíkové
René – Vězeň svobody**

Nella Mikušová

Bakalářská práce
2023

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta multimediálních komunikací

Univerzita Tomáše Bati ve
Zlíně Fakulta multimediálních
komunikací Ateliér Audiovize

Akademický rok: 2022/2023

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Nella Mikušová**
Osobní číslo: **K20232**
Studijní program: **B0211P310005 Teorie a praxe audiovizuální tvorby**
Studijní obor: **Produkce**
Formastudia: **Prezenční**
Téma práce: **1. Teoretická část:**
Produkční realizace časoběrného dokumentu Heleny Třeštíkové – René vězeň svobody
2. Praktická část:
Produkce audiovizuálního díla, nebo produkce souboru audiovizuálních děl, délka minimálně 12 min., nebo převod zadaného literárního scénáře středometrážního (31–59 min) hraného filmu do technického scénáře.

1. Teoretická část:

Rozsah práce: minimálně 15 normostran textu bez započítání obsahu, rejstříku a obrazových příloh.

Formální podoba: Jednotná formální úprava teoretické části práce, její uložení a zpřístupnění se řídí aktuální verzí příslušné směrnice rektora. Student odevzdává 1 ks fyzické (tištěné) práce v pevné vazbě. Tištěná verze práce obsahuje originální „Zadání DP/BP“ včetně příslušných podpisů a studentem podepsané Prohlášení o původnosti práce. Práce v elektronické podobě obsahuje nascanované „Zadání DP/BP“ se všemi formálními náležitostmi a také nepodepsané Prohlášení studenta o původnosti práce. Plný text elektronické verze ve formátu PDF/A a případné přílohy (zkomprimované do jednoho zip souboru) student odevzdá nahráním do IS/STAG a do příslušné složky na NAS-AAV (viz níže).

Pokyny k vypracování: prostudujte a analyzujte dostupné materiály z profesního hlediska a formulujte závěry a získané vědomosti do podoby akademického/odborného textu.

2. Praktická část:

Přípustné varianty praktické části:

- 1) Produkce audiovizuálního díla (vyrobeného v systému řízené výroby FMK) v minimální délce 12 minut, ve výstupní kvalitě uvedené ve Výrobní knize AAV.
- 2) Produkce souboru audiovizuálních děl oficiálně schváleného před odevzdáním Výrobní komisí ateliéru Audiovizuální tvorba, ve výstupní kvalitě uvedené ve Výrobní knize AAV.
- 3) Přebud zadaného literárního scénáře středometrážního (31–59 min) hraného filmu do technického scénáře (pojmenování obrazu – číslo, počet záběrů, délka, označení prostředí, určení doby děje, roční období, počasí apod.) Varianta musí být schválena před odevzdáním Výrobní komisí ateliéru Audiovizuální tvorba.

Požadované materiály praktické části (var. 1, 2):

- a) Upoutávka, teaser či trailer na předložené audiovizuální dílo (var. 1, 2).
- b) Písemná explikace z pohledu dané specializace. Minimální rozsah 2 normostrany (var. 1, 2).
- c) Anotace (var. 1, 2).
- d) Technický scénář (var. 1).
- e) Štábová listina (var. 1, 2).
- f) Grafický návrh bookletu: PDF/AI, CMYK, 300dpi, texty v křivkách (var. 1, 2).
- g) Návrh filmového plakátu formát 70x100: PDF/AI, CMYK, 300dpi, texty v křivkách (var. 1).
- h) Vyplněné a předané formuláře pro OSA, NFA (var. 1, 2).
- i) Soubor, který obsahuje (var. 1, 2):
  - Případovou studii o realizaci praktické části ve všech fázích výroby v rozsahu 2 normostrany,
  - dialogovou listinu,
  - synopsi (česky i anglicky) minimální rozsah 15 řádků, jen digitální verze,
  - distribuční záměr,
  - technický scénář,
  - rozpočet filmu,
  - Štábovou listinu,
  - natáčecí plán,
  - denní dispozice,
  - denní zprávy,
  - seznam uzavřených smluv,
  - vyúčtování filmu,
  - ohlasy na film v tisku a další dle dispozic vedoucího práce.

Požadované materiály praktické části (var. 3):

- Rozbor technického scénáře,
- obsah – přehledné číslování stran celé práce,
- produkční úvaha nad realizací, předpokládaná technologie realizace, marketingová a distribuční strategie (do 3 normostran),
- scénosled,
- složky technického scénáře,
- technické listy (obsazení, podle motivů a prostředí, lokace),
- harmonogram projektu,
- natáčecí plán,
- plán postprodukce,
- rozpočet,
- finanční plán.

Výstupy: technický scénář, rozbor technického scénáře

Doporučené nástroje: excel/word, Movie Magic Scheduling/Budgeting, Gorilla

Všechny odevzdávané materiály musí splňovat vnitřní technické normy dle Výrobní knihy AAV pro odevzdávání prací a musí být řádně popsány (jméno, název, logo fakulty, formát, rozlišení). Součástí závěrečné práce je vytištěný a podepsaný formulář "Údaje o bakalářské práci studenta".

Uložení na NAS:

Ve složce na NAS-AAV, označené „Bakalářská / Magisterská práce“ uložte:

1. Teoretickou práci ve formátu PDF/A a případné přílohy (zkomprimované do jednoho zip souboru) dle specifikací výše.
2. Vytvořte podsložku Praktická práce, která bude obsahovat materiály částí a- i. Řádně nazvaný film/absolventské dílo odevzdávejte ve formátech splňujících vnitřní technické normy AAV pro odevzdávání prací.

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

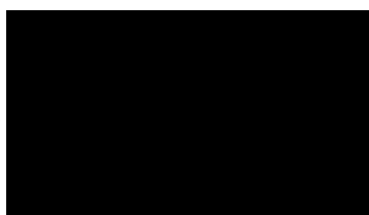
Seznam doporučené literatury:

- TŘEŠTÍKOVÁ, Helena a Michael TŘEŠTÍK. *Časoběrný dokumentární film*. Praha: NAMU, 2015. ISBN 978-80-7331-355-5.
- TŘEŠTÍKOVÁ, Helena a Pavel KOSATÍK. *Sběrná kniha*. V Praze: Paseka, 2017. ISBN 978-80-7432-752-0.
- TŘEŠTÍKOVÁ, Helena a René PLÁŠIL, HOMOLOVÁ, Marie, *René: příběh filmu: dopisy z vězení*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2009. ISBN 978-80-7106-966-9.
- KEREKES, Peter a Andrea SLOVÁKOVÁ. *Jak se dělá dokument*. Praha: Nová beseda, 2022. ISBN 978-80-88383-33-8.
- NICHOLS, Bill. *Úvod do dokumentárního filmu*. Praha: Akademie múzických umění v Praze, 2010. ISBN 978-80-7331-181-0.
- GAUTHIER, Guy. *Dokumentární film, jiná kinematografie*. V Praze: Akademie múzických umění, 2004. ISBN 80-7331-023-6.
- JOST, François. *Realita – fikce: říše klamu*. V Praze: Akademie múzických umění, 2006. ISBN 80-7331-056-2.

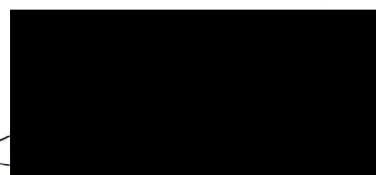
Vedoucí teoretické části: **MgA. Lubomír Konečný**
Ateliér Audiovize

Vedoucí praktické části: **MgA. Lubomír Konečný**
Ateliér Audiovize

Datum zadání bakalářské práce: **1. prosince 2022**
Termín odevzdání bakalářské práce: **19. května 2023**

Mgr. Josef Kocourek, Ph.D.
děkan

MgA. Irena Kocí, Ph.D.
vedoucí ateliéru

Ve Zlíně dne 1. prosince 2022

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ / DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- bakalářská/diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému a bude dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou/diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou/diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské/diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou

Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské/diplomové práce využít ke komerčním účelům;

- pokud je výstupem bakalářské/diplomové práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji, že:

- jsem na bakalářské/diplomové práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně dne: 18.05.2023

Jméno a příjmení studenta: Nella Mikušová

podpis studenta

ABSTRAKT

Tato bakalářská práce se zabývá časosběrným dokumentem a jeho režisérkou a scénáristkou Helenou Třeštíkovou. Konkrétněji poté produkční realizací časosběrného dokumentu René – vězeň svobody a filmu René.

Klíčová slova: časosběrný dokument, Helena Třeštíková, René, produkce

ABSTRACT

This bachelor thesis deals with a time-lapse documentary and its director and scriptwriter Helena Třeštíková. More specifically, the production realization of the long-term observation documentary René – The Prisoner of Freedom and the film René.

Keywords: long-term observation documentary, Helena Třeštíková, René, production

Ráda bych poděkovala mé rodině, která mě od začátku ve studiu podporovala a bez nich bych se nikdy nedostala až sem, ke psaní mé bakalářské práce. Také děkuji mým kamarádům, kteří mi dodávali chuť a odvahu se nevzdat.

Mé díky patří také mému vedoucímu mé bakalářské práce panu MgA. Lubomírovi Konečnému.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	9
I TEORETICKÁ ČÁST	10
1 ČASOSBĚRNÝ DOKUMENT	11
1.1 PRODUKČNÍ PODMÍNKY PŘED ROKEM 1989	12
1.1.1 Mladí delikventi	13
2 PRODUKČNÍ REALIZACE ČASOSBĚRNÉHO DOKUMENTU	15
2.1 PRODUKČNÍ REALIZACE FILMU RENÉ	15
II PRAKTICKÁ ČÁST	19
3 PRODUKČNÍ REALIZACE RENÉ – VEZEŇ SVOBODY	20
3.1 PRODUCENTI FILMU	22
3.1.1 Negativ	22
3.1.2 Česká televize.....	25
3.2 SROVNÁNÍ S DOKUMENTEM MÁŇA OD OLGY SOMMEROVÉ	28
3.3 SROVNÁNÍ SE ZAHRANIČNÍ PRODUKČÍ ČASOSBĚRNÝCH DOKUMENTŮ	28
ZÁVĚR	31
SEZNAM ZDROJŮ	32
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	34
SEZNAM OBRÁZKŮ	35

ÚVOD

Téma časoběrný dokument jsem si vybrala, protože je to jeden z mých oblíbených žánrů ve filmu. Baví mě nejvíce observační model, což je právě tvorba nejznámější české dokumentaristky Heleny Třeštíkové. Jelikož studuji obor Produkce, v mé písemné bakalářské práci se zabývám právě i produkčními podmínkami vzniku celovečerních časoběrných dokumentů nyní a před rokem 1989, kdy se právě začal natáčet film René.

Nepostradatelnou součástí této práce jsou i rozhovory s tvůrci i producenty ze společnosti Negativ – Kateřinou Černou a kreativní producentkou Alenou Müllerovou z České televize.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 ČASOSBĚRNÝ DOKUMENT

Přesným významem slova dokument je důkaz či svědectví. Význam pojmu časosběrný dokument je doba natáčení, která záměrně přesahuje více měsíců nebo let. Je zaznamenána skočnost a realita závisí na způsobu pojetí tvůrce. Rozlišujeme více modelů dokumentů. Já se v mé bakalářské práci budu zabývat observačním modelem společně s participačním modelem, jelikož se v případě filmů *René a René – vězeň svobody* prolínají.

Původně byl u nás termín časosběrný dokument používán pro tvorbu odborných dokumentárních filmů, později i pro širší, např. sociální studie. V anglické terminologii se pojem konkretizuje na long-term observation¹.

O jaký model dokumentárního filmu se jedná v případě filmů od režisérky a scénáristky Heleny Třeštíkové *René a René – vězeň svobody*? Protože režisérka občas vstupuje do natáčení a klade aktérovy dotazy, jedná se o kombinaci observačního a participačního modelu.

Observační neboli pozorovací model znamená, že tvůrce je čistě pozorovatelem akce (v případě režisérky Heleny Třeštíkové se jedná o sociálního herce) a nezasahuje do ní. Cítíme

---

¹ TŘEŠTÍKOVÁ, Helena a Michael TŘEŠTÍK, 2015. Časosběrný dokumentární film. Praha: NAMU. ISBN 978-80-7331-355-5.

Životopis: Režisérka a scénáristka Helena Třeštíková vystudovala na pražské FAMU obor Režie dokumentárního filmu. Už během svého studia natáčela své první časosběrné dokumenty *Živá voda* a *Zázrak*, za které sklídila veliký úspěch.

Nechala se inspirovat deníky, které si i sama dlouhodobě vedla. Bavilo ji zaznamenávání aktuální pravdy v určitý moment pro danou věc. Chvilé, kdy si člověk deník píše, je autentická a zachycuje tak náladu a názor konkrétní chvíle. To Helenu Třeštíkovou inspirovalo k převedení tohoto fenoménu do filmu. Oblíbila si schopnost zaznamenat autentickou realitu běžného života a stala se tak při svém natáčení observační režisérkou. Zaměřuje se primárně na mezilidské vztahy a sociální problémy.

V roce 2007 byla krátce ministryní kultury.

Jejím manželem je architekt Michael Třeštík, který jí často a rád s natáčením pomáhá i v rámci dramaturgie v jejích filmech. Spolu napsali knihu *Časosběrný dokumentární film* (2015) a i on sám chvíli s René spolupracoval. Když mu René šel do bytu ukázat své básně, viděl, že doma nikdo není a vykradl je, což je zaznamenáno s komentářem ve stejnojmenném dokumentárním filmu *René*.

Tvorba Heleny Třeštíkové dostala nejrůznější ocenění v mnoha zemích a městech.

Mezi nejznámější a také nejúspěšnější filmy patří *Manželské etudy* (1987), *Manželské Etudy po dvaceti letech* (2006), *Manželské etudy po 35 letech* (2018).

Časosběrný dokument *Katka* (2009) o mladé narkomance, který se natáčel čtrnáct let a získal v roce 2010 v kategorii Nejlepší dokumentární film Českého lva a Cenu české filmové kritiky 2010 za nejlepší dokumentární film.

Film *René* získal cenu za nejlepší dokument 2008 v European Film Awards, Cenu diváků na Mezinárodním festivalu dokumentárních filmů Ji. hlava 2008- Cena diváků a byl nominován na Českého lva v sekci Nejlepší dokumentární film 2008.

Pokračování *René – Vězeň svobody* u diváků nebyl tolik úspěšný jako první díl.

Dokument *Mallory* byl nominován na Cenu české filmové kritiky v roce 2015 v kategorii Nejlepší dokumentární film a na Českého lva za stejnou kategorii ve stejném roce. Ocenění pak dostal za Nejlepší dokumentární film nad 60 minut na Mezinárodním filmovém festivalu Karlovy Vary. Helena Třeštíková, 2023. Filmový přehled [online]. Praha: NFA [cit. 2023-05-10]. Dostupné z: <https://www.filmovyprehled.cz/cs/person/709/helena-trestikova>

se, jako kdyby kamera nebyla přítomna. Děj je zachycen realisticky a skutečně tak, jak se reálně odehrává. Typické jsou dlouhé záběry a zvuk je často snímáný rovnou z natáčecího prostředí bez větší úpravy.

Participační model je způsob natáčení dokumentu, při kterém režisér může vstupovat do natáčení svými otázkami, doplňuje výpovědi tázaných a svým způsobem tak svým způsobem ovlivňuje příběh².

Ráda bych zmínila velmi významnou instituci, která pomáhá na svět dokumentárním filmům nejenom u nás a tím je Institut dokumentárního filmu, vzniklým v České republice v roce 2001. Podporují východoevropský a středoevropský dokumentární film od preprodukce po jeho dokončení. Tvůrcům pomáhají s orientováním na mezinárodním trhu, distribucí jejich dokumentů i o celkovém know – how. Chtějí divákovi dokumentární tvorbu přiblížit, pořádají různé workshopy a přednášky, např. v kinosálech, festivaly nebo online projekce. Snaží se o boření stereotypů v rámci evropské a východní tvorby a používají dokumentární tvorbu k podpoře kritického myšlení a posílení demokratických hodnot ve společnosti. V České republice úzce spolupracují s festivalem Jeden svět, kde se promítají dokumentární filmy³ a jehož součástí je i industry program East Doc Platform⁴.

1.1 Produkční podmínky před rokem 1989

V letech 1970-1980 byla jedním z producentů dokumentárních filmů tehdejší Československá televize, která v té době podléhala Ústřednímu výboru Komunistické strany Československa. Ve filmech se objevovala politická propaganda komunistické strany.

Krátký film Praha⁵ byl druhým producentem dokumentárních filmů. Produkoval patnáctiminutové dokumenty, které byly promítány před hranými filmy v kinech.

Každý rok byl sestaven dramaturgický plán, kdy musely být vytvořeny filmy nejen o politice (KSČ, SSM), ale také zastoupení sportu, ekonomiky a kultury. V žánru sociální problematiky se natáčela apolitická intimní témata, jako určitý únik z tehdejší doby. Od začátku bylo jasné, čím se dokument bude zabývat, za kolik měsíců bude dokončen a jeho záměr. Ve spojitosti s tím tak od Heleny Třeštíkové vznikl film Dotek světla (1979), ve

---

² NICHOLS, Bill, 2010. Úvod do dokumentárního filmu. Praha: Akademie múzických umění v Praze. ISBN 978-80-7331-181-0.

³ Institut dokumentárního filmu, 2023. Institut dokumentárního filmu [online]. [cit. 2023-01-24]. Dostupné z: <https://dokweb.net/cs>

⁴ East Doc Platform, 2023. Dokweb.cz [online]. Praha: Praha [cit. 2023-05-10]. Dostupné z: <https://dokweb.net/aktivity/east-doc-platform/2023/o-projektu>

kterém byly zachyceny kreslíci slepé děti. Sklidila za něj úspěch i v zahraničí, ale zároveň si režisérka a scénáristka uvědomila, že nechce podléhat těmto produkčním normám⁶.

1.1.1 Mladí delikventi

V roce 1989 začal vznikat časosběrný projekt Mladí delikventi, kde si režisérka a scénáristka Helena Třeštíková s pomocí psychologa vybírala mladé lidi ve věznici v Libkovicích a Pardubicích, kteří jsou schopni sebereflexe a jsou inteligentní. Cílem bylo sledovat je po dobu pěti let a zkoumat případné změny v jejich chování a jednání.

Psycholog představil paní režisérce celkem dvacet delikventů, z nichž jí vyhovovalo asi jen sedm. Považovala se jako do jisté míry oživení pro každodenní život mladých vězňů a nabídla jim tykání pro odlehčení situace a navázání intimnějších vztahů⁷.

Nejvíce ji zaujal René, kterého přivedl jako jediného ze čtvrtého oddílu, kde bývali pachatelé za nejvážnější trestné činy. Pro všechny představoval hrozbu a jeho IQ mu naměřili přes 140 a považovali ho tak za manipulátora. S Helenou Třeštíkovou si hned sedli, viděla v něm zajímavého člověka, který je vysoce inteligentní a má zájem s ní spolupracovat. Hned jí začal tykat a říkat jí Heleno.

Natáčela se šesti chlapci a dvěma dívkami. Vzniklo tak osm filmů, které byly vysílány v České televizi.

Konkrétně to byly tyto filmy: Řekni mi něco o sobě – René (1992), Řekni mi něco o sobě – Pavlína (1992), Řekni mi něco o sobě – Láďa (1992), Řekni mi něco o sobě – Martin (1994) a Řekni mi něco o sobě - Milan (1996).

S natáčením poté pokračovala už jen s Reném.

---

⁶ TŘEŠTÍKOVÁ, Helena a Michael TŘEŠTÍK, 2015. Časosběrný dokumentární film. Praha: NAMU. ISBN 978-80-7331-355-5.

⁷ TŘEŠTÍKOVÁ, Helena a René PLÁŠIL, HOMOLOVÁ, Marie, ed., 2009. René: příběh filmu: dopisy z vězení. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny. ISBN 978-80-7106-966-9.

Obrázek 1 Váš René⁸

První film, který s ním natočila, v roce 1993, se jmenoval „Řekni mi něco o sobě“. Doba natáčení se musela zkrátit, protože se změnilo financování kinematografie a peníze štábu došly dříve. Natáčelo se tak jen tři roky a ve výsledku trval 50 minut. Film měl nečekanou pointu. Poté, co mu Helena pomáhala, jí vykradl pražský byt. Odcizil jí i její rodinný majetek a ten poté prodal. V té době její manžel Michal Třeštík Renému pomáhal při psaní textů a vytvořili si i oni dva spolu silnější pouto, které René ukončil vykradením jejich bytu. Helena Třeštíková byla jeho činem zaskočená a Reném zklamaná a na nějakou dobu s ním přerušila kontakt. V závěru si uvědomila, jak ji tento člověk svým způsobem fascinuje a začal ji zajímat opět o něco více. Rozhodla se s ním pokračovat v natáčení a ve schůzkách⁹.

---

⁸ „Fuck of people“... Váš René, 2008. In: *Česká televize* [online]. Praha: Česká televize [cit. 2023-05-01]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/kultura/1451594-fuck-people-vas-rene>

⁹ TŘEŠTÍKOVÁ, Helena a Pavel KOSATÍK, 2017. Sběrná kniha. V Praze: Paseka. ISBN 978-80-7432-752-0.

2 PRODUKČNÍ REALIZACE ČASOSBĚRNÉHO DOKUMENTU

Při hledání producenta je nutné ho přesvědčit, že se to bude zajímavé a poutavé pro diváka a přínosné pro něj. Dobré je porovnání již se vzniklým podobným filmem, tak producent může zhruba odhadnout, jak se natáčení bude vyvíjet, ačkoliv scénář nelze předat v pravém slova smyslu.

Důležité je, si s producentem projít všechna rizika projektu. Předem se musí stanovit odhad počtu natáčecích dní, události, které budou náhodné, ale bude je potřeba zachytit, například svatba, porod, stěhování¹⁰.

Důležitým pojmem v rámci časosběrného dokumentu je transkript. Transkript je soupis přeepsaných výpovědí natočeného materiálu. Velké množství natočeného materiálu za tolik let je v řádu několika hodin. Následují fáze krácení a tvarování dokumentu. Je potřebné si dávat přestávky mezi střihem, aby režisér i střihač měl dostatečný odstup. Často se střihová postprodukce pohybuje okolo 40 dní, což samozřejmě souvisí s výší rozpočtu a co si může poté štáb dovolit za úpravy.

Producentům se pouští zhruba dvou hodinová verze filmu. Ti se k tomu mohou vyjádřit a mohou se tam přidat záběry, které režisér nepovažoval za vhodné tam přidat. Tak se v případě Heleny Třeštíkové stalo při časosběrném dokumentu Katka. Tam musel být na popud producentů přidán záběr, kdy režisérka domlouvá aktérce a říká jí svůj názor na drogy. To diváci brali jako nezodpovědné, že jí celou dobu natáčí a sleduje její pády v drogové závislosti a na konci se jen letmo zmíní. Přitom Helena Třeštíková mimo záběry její závislost s Katkou řešila při každém setkání, akorát tím nechtěla překazit autentičnost dokumentu. Vznikla tak další verze bez tohoto přidaného záběru, která je i pro samotnou režisérku a štáb vhodnější a přívětivější.

2.1 Produkční realizace filmu René

Po vstupu do EU v roce 2004 Helena Třeštíková požádala o podporu MEDIA k projektu René a získala ji. Poté dostala finanční podporu i od Fondu kinematografie a České televize, která s ní vstoupila do koprodukce. Tím se musel stanovit konec natáčení na konec roku 2007.

---

¹⁰ TŘEŠTÍKOVÁ, Helena a Michael TŘEŠTÍK, 2015. Časosběrný dokumentární film. Praha: NAMU. ISBN 978-80-7331-355-5.

Film se skládal z části ze záběrů z již předešlého filmu *Řekni mi něco o sobě*, kde byl dispozici pouze střížený tvar, a z nově natočených scén. Tento dokumentární cyklus uvedla na svých obrazovkách Česká televize v roce 1992. Koprodukce s českou televizí tak znamenala pro režisérku Helenu Třeštíkovou možnost použít do dokumentu archivní záběry politických změn v době sledování Reného. Konkrétně to byly záběry na příklad ze sametové revoluce, událost zvolení prezidenta Václava Havla, atmosféra osamostatnění České republiky, mezinárodní kontext v ukázce teroristického útoku 11. září 2001 a mimo jiné i vstup do Evropské Unie.

Natáčelo se celkem 20 let a před koncem natáčení vstoupila do produkce i společnost Negativ, což režisérce velmi s natáčením pomohlo. Do té doby natáčela z vlastní iniciativy a z velké části ze svých vlastních prostředků. Celková stopáž je 90 minut. Dokončení filmu bylo v březnu roku 2008 a v červenci téhož roku měl premiéru v pražském kině Světozor. Uvedla ho PR manažerka distribuční skupiny Aerofilms Martina Reková, producent Pavel Strnad že společnost Negativ s.r.o a režisérka Helena Třeštíková.

Obrázek 2 René¹¹

¹¹ René, 2008. In: *Dafilms* [online]. Praha: dafilms [cit. 2023-04-29]. Dostupné z: <https://dafilms.cz/film/7136-rene>

Film je zakončen scénou, že René ztratí vypůjčenou kameru od Heleny Třeštíkové, která chtěla, aby po propuštění z vězení na ni natáčel a mohl tak zaznamenat jeho zajímavé situace, u kterých štáb zrovna není. Nejen, že ji ztratil, a tudíž ji nemohl vrátit, režisérka tak přišla o původně zamýšlený konec filmu, který nahradila svým mluveným komentářem. Takle situace nikoho z okolí moc nepřekvapila, ona sama se chtěla vnitřně přesvědčit, že se René z krádeží už ponaučil dost, když jí po propuštění vykradl dům. Tehdy s ním zhruba na rok přerušila kontakt, velmi jí to od něj zasáhlo. Recidivista si svůj čin uvědomoval a litoval ho, avšak věci ani peníze jí a její rodině už zpátky nevrátil. Později si uvědomila, že to dělal z důvodu získání si pozornosti od ní a přišlo jí svým způsobem zajímavé ho sledovat dál.

René navštívil 15-20 věznic, po dobu 20 let to bylo celkem 16 let za mřížemi a můžeme sledovat proměnu z mladíka do podoby zralého muže. Z počátku si přístup do nich s možností natáčení domlouvala Helena Třeštíková sama. Později jí s tím pomáhala produkční společnost Negativ. Ve filmu můžeme vidět záběry z jedné z věznic, kde štáb nepustili dovnitř, proto jsou natočené za mřížemi, což v celkovém výsledku přidává na pocitu odcizenosti a nesvobody recidivisty. Tam i on vede zajímavý rozhovor s Helenou, kde jí položí otázku, jestli je pro ni i něco více než jen natáčecí objekt. Otázka zůstává nezodpovězena a René odchází ze záběru pryč zpátky na celu.

Natáčelo se převážně ve věznicích, také ale v restauračních zařízeních, parcích či na ulici. Po prezidentské amnestii byla pracovní dráha Reného Plášila vždy krátká. Nerespektoval pracovní provoz a nebyl tak schopen pracovat delší dobu.

Helena Třeštíková byla v kontaktu s recidivistou i mimo kameru skrze dopisy z vězení, které si po celou dobu vyměňovali. Nabídla mu tykání, aby se k němu dostala blíže. To vedlo k vytvoření hlubšího vztahu než jen čistě pozorovacího. Jak jsem již výše zmínila, tento fakt vedl k otázkám Reného, jestli je pro ni stále jen sledujícím objektem nebo už i něco více. Sama režisérka v rozhovorech uvádí, že neměla o Reného pocitech ani tušení.

Z dopisů od Reného vznikla kniha René – dopisy z vězení, doplněná i literárními dopisy, za které režisérka dávala Renému finanční odměnu, a tak ho přiměla psát, i přesto, že dvě z jeho napsaných knížek vydalo malé nakladatelství Agave v Českém Těšíně. To mu zajistila sama Helena, jeho texty z vězení se jí zdály velmi zajímavé a viděla v něm potenciál spisovatele. Po vydání druhé knihy Bohové s.r.o už s ním nadále nechtěli spolupracovat.

René byl na ČSFD diváky vnímán jako asociál. Celkový postoj řešila režisérka tím, že se rozhodla nebýt soudcem, jen a pouze pozorovatelem. Z toho tvar a výsledek určený k přemýšlení¹².

Časosběrný dokument René byl mimo jiné promítán v roce 2009 na festivalu Jeden svět, kde ho mohli spatřit i žáci a mladí studenti jako pedagogický příklad toho, jak můžou svým nedobrým jednáním skončit. Film byl ukázkou toho, jak by se ani vulgárně neměli chovat, a aby si z projekce filmu celkově odnesli ponaučení.

Obrázek 3 Premiéra filmu René¹³

¹² TŘEŠTÍKOVÁ, Helena a Pavel KOSATÍK, 2017. Sběrná kniha. V Praze: Paseka. ISBN 978-80-7432-752-0.

¹³ Nový film od Heleny Třeštkové: René - vězeň svobody, 1996–2023. In: *Stream.cz* [online]. Praha: Seznam.cz a.s [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <https://www.stream.cz/kultura-9242/trailer-rene-vezen-svobody-64330619>

II. PRAKTICKÁ ČÁST

3 PRODUKČNÍ REALIZACE RENÉ – VEZEŇ SVOBODY

Od uvedení premiéry časosběrného dokumentu René začalo vznikat pokračování. Režisérka s ním natáčela dále a sledovala, jakými cestami se jeho život posouvá. Natáčení probíhalo i v bytě Reného a na ulicích, kde se právě nacházel. Můžeme prostřednictvím filmu vidět i Reného přítelkyně a jeho přístup k jednotlivým vztahům s nimi. Za velmi dojemnou pointou jsem já vnímala moment, kdy se náš recidivista objeví opět ve vězení za jízdu bez řidičáku a s námi před kamerou k věznicí jde podívat jeho údajný syn. Od tohoto nemilého incidentu třech letech odpykání si trestu se René vězení vyhýbá a zkouší různé práce, aby splatil dluhy. Konec natáčení ovlivnil i Covid 19, kde René v posledních musí mít roušku a popisuje náplň svojí práce, kterou pandemie do větší míry neovlivnila.

Celosvětovou premiéru měl na prestižním festivalu Mezinárodních dokumentárních filmů Amsterdam v roce 2021 v sekci Masters. U nás byl uveden do kin v dubnu letošního roku 2022, konkrétně po dalších 13 letech natáčení časosběrného materiálu tohoto recidivisty, který se od návratu na svobodu v roce 2008 snaží vyhýbat vězení.

Dohromady ho režisérka tedy sledovala 33 let, pokračování předešlého úspěšného dokumentu má stopáž 103 minut.

Vznikl v produkci Negativu (Kateřina Černá a Pavel Strnad) a koprodukcí s Českou televizí (Alena Müllerová). Kameramany byli David Cysař a Jakub Hejna, hudbu složil Tadeáš Věřčák. Distributorem tohoto časosběrného dokumentu je Aerofilms¹⁴.

Ve srovnání komunikace mezi Helenou Třeštíkovou a Reném je důležitý vývoj doby. V prvním díle René spolu komunikují především prostřednictvím dopisů. Ve druhém přes mobilní telefon¹⁵.

---

¹⁴ René - Vězeň svobody, 2022. Aerofilms.cz [online]. Praha: Aerofilms [cit. 2023-04-10]. Dostupné z: <https://www.aerofilms.cz/rene-vezen-svobody/>

¹⁵ TŘEŠTÍKOVÁ, Helena a Pavel KOSATÍK, 2017. Sběrná kniha. V Praze: Paseka. ISBN 978-80-7432-752-0.

Obrázek 4 René – vězeň svobody¹⁶Obrázek 5 Premiéra filmu René – vězeň svobody¹⁷

---

¹⁶ René - vězeň svobody, 2021. In: *Do.revue* [online]. Praha: Do.revue [cit. 2023-04-29]. Dostupné z: <https://www.dokrevue.cz/clanky/rene-vezen-svobody>

¹⁷ Premiéra filmu René - vězeň svobody, 2022. In: *Kviff.tv* [online]. Praha: Kviff.tv [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <https://kviff.tv/video/1749-rene-vezen-svobody-uvod>

3.1 Producenti filmu

Film byl realizován v koprodukcii společnosti Negativ a České televize. Film se začal natáčet 24. 7. 2008 a konec natáčení byl 18. 2. 2021. Natáčelo se v období 2008—2015, 2017, 2020—2021 na různých lokacích¹⁸.

3.1.1 Negativ¹⁹

Do roku 2007 si režisérka a scénáristka Helena Třeštíková náklady spojené s natáčením z velké části natáčení musela hradit sama. Poté začala spolupracovat s produkční společností Negativ, což pro ni bylo klíčové.

Produkční společnost Negativ vznikla v roce 1995 a v současné době působí čtyři producenti – Pavel Strnad, Petr Oukropec, Kateřina Černá a Milan Kuchynka.

Produkční společnost Negativ se od počátku prezentovala tím, že nechtěla dělat reklamy, ale jen kvalitní hrané filmy. Zajímavostí je fakt, že zpočátku nechtěli tvořit ani dokumentární tvorbu. V té době se dokumenty vysílali jen v televizi, až později přišel zlom, kdy filmy Český sen a Ženy pro měny tvořili průlom v tomto stereotypu. Po vysílání první verze filmu Katka se režisérka Helena Třeštíková sešla s producenty společnosti Negativ a domluvili se na spolupráci. Po odvysílání druhé řady Manželských etud se domluvili na prvním celovečerním filmu. Tak mohl vzniknout například film Marcela, který poté získal i cenu festivalu Finále v Plzni.

Producenti ze společnosti Negativ jsou úspěšně dokáží získávat finanční zdroje na realizaci svých projektů jak z lokálních, tak mezinárodních veřejných i soukromých zdrojů. Otázka,

---

¹⁸ Praha, Nové Město (Praha), Hlavní nádraží (Nové Město), Vodičkova ulice (Nové Město), kino Světozor /interiér/ (Vodičkova ulice), ulice Na příkopě (Nové Město), Staré Město (Praha), Staroměstské náměstí (Staré Město), náměstí Republiky (Staroměstské náměstí), Holešovice (Praha), Poupětova ulice (Holešovice), Centrum současného umění DOX /interiér/ (Poupětova ulice), České Budějovice, nemocnice (České Budějovice), nádraží (České Budějovice), Nádražní ulice (České Budějovice), Včelná, Liberec, Pražská ulice (Liberec), kavárna Respekt /i interiér/ (Pražská ulice), náměstí Dr. Edvarda Beneše (Liberec), Jílové u Prahy, Kynšperk nad Ohří, věznice (Kynšperk nad Ohří), Ústí nad Labem, Drahonice, věznice (Drahonice), zámek Hluboká nad Vltavou

¹⁹ Negativ byl založen v roce 1995 a nyní je jednou z nejvýznamnějších producentů společností v České republice. Po dobu svého působení vyrobil přes 40 celovečerních hraných, dokumentárních a animovaných filmů. Společnost se zaměřuje na projekty s mezinárodním koprodukčním potenciálem a dlouhodobě spolupracuje s autory jako jsou Bohdan Sláma, Helena Třeštíková, Michaela Pavlátová nebo Marek Najbrt. Negativ, 2023. Negativ [online]. Praha: Negativ [cit. 2023-05-10]. Dostupné z: <https://negativ.cz/o-nas/>

o kolik peněz se jedná, se odvíjí od nákladů na jeden natáčecí den. Je potřeba zaplatit honorář štábu, pohonné hmoty i finanční odměnu účinkujícím²⁰.

Producentka ze společnosti Negativ s.r.o. Kateřina Černá²¹

Jak se Vám spolupracuje s režisérkou a scénáristkou Helenou Třeštíkovou?

„S režisérkou Helenou Třeštíkovou pracuji už skoro 20 let a od začátku to byla práce velmi příjemná a nekonfliktní. Možná i proto, že máme obě podobnou minulost, kdy jsme obě pracovaly v Krátkém filmu, Studiu dokumentárních filmů. Nastoupila jsem tam jako asistentka produkce v době, kdy Helena začala natáčet svůj první časosběrný projekt – Manželské etudy. Tak to bylo asi tenkrát nějaké znamení.

Nyní si myslím, že jsme velmi sehraný team, procestovaly jsme společně svět návštěvami různých festivalů, natočily spousta filmů a máme ještě spousta plánů.“²²

Bylo obtížné sehnat finance pro dokument René?

„Pro dokument je obecně těžké sehnat finance. Speciálně na dokument časosběrný, jelikož každý koproducent, zahraniční fond nebo partner chce na začátku spolupráce znát termín, kdy bude film dokončen a kdy půjde do distribuce. To se s Helenkou dělá velmi těžce. Naštěstí se nám podařilo vybudovat takový kredit v ČR, že nyní není až tak velký problém sehnat peníze ze Státního fondu a z České televize. Velmi nám pomáhají též filmové pobídky.

S Helenou pracujeme stále se stejným štábem a výroba jejích filmů se velmi podobá. Pracujeme velmi úsporně v malém štábu a největší položka v rozpočtu je pak na postprodukční práce. Samozřejmě nyní s inflací a růstem cen je to těžší, ale věřím, že se nám podaří zafinancovat i další projekty, které chystáme.“²³

---

²⁰ TŘEŠTÍKOVÁ, Helena a Pavel KOSATÍK, 2017. Sběrná kniha. V Praze: Paseka. ISBN 978-80-7432-752-0.

²¹ U filmu začala pracovat v roce 1985. Po dobu tří let pracovala jako asistentka produkce a vedoucí výroby v Krátkém filmu, kde se podílela asi na 90 různých dokumentárních projektech. V letech 1988 až 1994 žila v zahraničí, v Německu a v Belgii. Během těchto let působila jako koordinátor výroby na reklamách, dokumentárních a hraných filmech. Po návratu do Prahy v roce 1994 začala produkovat reklamy a videoklipy, kterých do roku 1998 realizovala více než 60. V roce 1995 pracovala na svém prvním celovečerním hraném filmu Marian (rež. Petr Václav) jako výkonný producent. V období 1995-2000 působila mnoha hraných i dokumentárních filmech jako vedoucí výroby, výkonný producent nebo producent. V roce 2000 začala pracovat jako producent ve společnosti Negativ. Negativ, 2023. Negativ [online]. Praha: Negativ [cit. 2023-05-10]. Dostupné z: <https://negativ.cz/o-nas/>

²² ČERNÁ, Kateřina. Online rozhovor, online MS Teams, 23.3.2023.

²³ ČERNÁ, Kateřina. Online rozhovor, online MS Teams, 23.3.2023.

Dokázala byste srovnat obtížnost a rozdíly mezi financováním Reného a pokračování René – Vězeň svobody?

„Nebyl v tom až tak velký rozdíl. U prvního filmu pomohlo téma, které všechny velmi zajímalo, u druhého filmu zase úspěch toho prvního a zvědavost, kam se život Reného posunul.“²⁴

Myslíte si, že společnost Negativ mohla udělat v propagaci René – vězeň svobody více? Jak vnímá fakt, že veřejnost nezaznamenala pokračování filmu v takové míře (mediálně) jako v roce 2008?

„Nemyslím si, že by nám výraznější propagace nějak výrazně pomohla. V roce 2008 byla situace týkající se návštěvnosti dokumentů v kinech obecně úplně jiná. „Udělat“ 20 tisíc diváků s filmem HT v českých kinech bylo úplně normální a byl to spíše nižší strop. Dnes je za 20tisíc diváků rád i některý hraný film.

Nástupem T VOD a S VOD platforem, se návštěvnost v kinech posunula úplně jinam. Pomohl tomu i Covid a inflace způsobená válkou na Ukrajině. Producenti dokumentů dnes už ani na návštěvnost nespolehají, a začínají se více zaměřovat na prodeje na VOD platformy.“²⁵

Jaké bylo finanční ohodnocení štábu? Lišilo se v závislosti na prostředí, ve kterém se natáčelo?

„Finanční ohodnocení se snažíme udržovat ve stále stejných nebo podobných intencích. Spíše se zvedají honoráře štábu a studií díky inflaci.“²⁶

---

²⁴ ČERNÁ, Kateřina. Online rozhovor, online MS Teams, 23.3.2023.

²⁵ ČERNÁ, Kateřina. Online rozhovor, online MS Teams, 23.3.2023.

²⁶ ČERNÁ, Kateřina. Online rozhovor, online MS Teams, 23.3.2023.

3.1.2 Česká televize

Kreativní producentka České televize Alena Müllerová²⁷

Jak se Vám spolupracuje s režisérkou a scénáristkou Helenou Třeštíkovou?

„Já s Helenou Třeštíkovou spolupracuji vlastně skoro od začátku, co jsem skončila FAMU scenáristiku a dramaturgii a pak jsem v roce 1986 nastoupila do Krátkého filmu, kde byla Helena zaměstnaná. Ten Krátký film byla oáza, byl svobodnější než třeba Česká televize, kde člověk nemusel hned vstoupit do komunistické strany a podobně, takže Helena tam byla a já jsem tam pak nastoupila a někdy kolem roku 1987-1988, to už si přesně nepamatuju, jsme se potkaly a začaly jsme spolu dělat na krátkých filmech a potom si mě Helena řekla bych vyhlídla, protože zjistila, že jsem dělala dramaturgii a vlastně jsme si od začátku velmi dobře rozuměly a musím říct, že jsem jí velmi vděčná, já jsem o pár let mladší a ona mě vždycky postrkovala dopředu, hrozně mě chválila, dávala mi skvělé reference. Takže já jak jsem byla v tom Krátkém filmu, tak na mě upozornila a já jsem pak třeba se stala programovou ředitelkou a pomohla mi v té mojí mediální kariéře. Nejdříve jsem jí dělala asistentku, pak dramaturgyni a spolupracovalo se nám skvěle právě, tak proto spolu dneska rády spolupracujeme, jsme kamarádky už léta. Byly jsme spolu už několikrát na festivalech, takže spolupracujeme už dlouhodobě. V roce 1991 jsme spolu a s dalšími lidmi, se sociology, založili nadaci Film a sociologie, to byla jedna z prvních akcí, byla to nezávislá produkce, akorát my jsme to založili jako nadaci, což nebyl úplně nejšťastnější formát. V každém případě jsme byli nezávislí producenti. Potom já jsem odešla do televize a tam jsem s Hanou dělala na těch filmech. Takže někdy jsem s ní dělala na tom filmu, pak nějakou dobu se to přerušilo, ne, že by se přerušilo naše přátelství, ale ta spolupráce úplně nebyla možná, ale společně jsme se pak zase k filmu vrátily. To období, kdy já jsem přišla do televize a v televizi nejdříve bylo těžké prosadit ty časosběrné dokumenty, to se opravdu dobře podařilo až s tím vedením, které tu je od roku 2011.

Když se vrátím na začátek, tak tento cyklus René vznikl, když jsme s Helenou chtěly dělat velký projekt Mládež. V rámci Krátkého filmu ještě před revolucí jsme s Helenou začaly pracovat na cyklu, který se jmenoval Mládež, a chtěly jsme tam mapovat různé sociální skupiny mladých lidí a měly jsme tam vytipovaný zdravotní sestřičky, mladí umělci, dělníky

---

²⁷ Vystudovala katedru dramaturgie a scenáristiky FAMU. V pozici dramaturgyně a scenáristky se zabývala ze začátku dokumentárním filmem (např. spolupráce s Helenou Třeštíkovou na sběrných projektech). Od roku 1998 pracuje v České televizi, kde vedla Centrum dokumentární, publicistické a vzdělávací tvorby, podílela se na přípravě programového harmonogramu a řady úspěšných televizních formátů. Od roku 2012 je kreativní producentkou ČT. Alena Müllerová, 2023. Česká televize [online]. Praha: Česká televize [cit. 2023-05-10]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/lide/alena-mullerova/>

a dělnice z ČKD, a pak jsme tam měly mladé delikventy. Něco z toho potom pokračovalo, ale nakonec se nejvíce rozrostl cyklus mladých delikventů a tam jsme tehdy ve vězení pro mladiství natáčeli a natočili jsme tam několik kluků, tohle byla mužská věznice pro dospívající. Ten René úplně na první pohled bylo jasné, že je chytrý, že umí dobře reflektovat tu svoji situaci. Takže zatím co u některých jsme pak váhali, koho vybrat, tak u Reného to bylo jako jasné. Takže ty lidi jsme si vybrali, s nimi jsme pak točili a vzniklo vlastně několik filmů o těchto mladých delikventech a třeba pět let jsme je sledovali. Potom ten René se jevil tak zajímavý, že jsme potom v rámci Film a sociologie s ním pokračovali dál. Pak byl trochu problém, že já jsem odešla do té televize a Helenka to pak dokončovala, v té době se spojila s Negativem, protože Film a sociologie potom už tolik nefingoval.

Na začátku to financoval Krátký film, potom jsme dostali grant v rámci grantového řízení pro vznikající nezávislé společnosti. Tehdy to bylo jinak než dneska. Těch producentů bylo maličko. Dostali jsme asi 10-12 milionů, což tehdy bylo jako dneska asi 30, když to člověk srovná. Z toho jsme mimo jiné pokračovali v natáčení Reného. Potom se do toho zapojil Negativ a pak časem se do toho zase zapojila televize.

To financování je takový, že se musí plánovat mnohem na dýl, to znamená, že třeba tady v televizi to na to moc nebylo stavěný, protože tady se natáčení spíše plánuje rok po roce a tady u toho trošku trvalo, než se to nastavilo, ale v tuto chvíli už má Helena takový svůj speciální harmonogram.“²⁸

A jak to je s financováním štábu?

„U kameramanů a tak dále se většinou platí denní sazba, u střihače se domlouvá paušální honorář, protože to se většinou domlouvá až ve chvíli, kdy je jasný rozpočet. U druhého Reného, když jsme dělali, tak tam to bylo, že jsme normálně to dali na programovou radu a je to v koprodukcii české televize a Negativu, plus tam byly nějaké archivy. Helena Třeštíková měla nějakou dobu také svoji nadaci Film a Čas nebo jak se to jmenovalo, s manželem měli takovou produkci, ale nechtěla se tomu tak věnovat, chtěla dělat tu režii hlavně, proto se také tehdy domluvila s Negativem.

Takže kameraman a zvukař jsou placeni na place, a potom, když je jasný, že film směřuje k dokončení a v tomto případě už střih děla dlouhou dobu Jakub Hejna, on bydlí ve stejném domě jako Helena Třeštíková, tak ona vždy seběhne po schodech a s Jakubem to střihají velmi dlouhou. Takže v tomto případě se dělají paušály plus i za střižnu.“²⁹

²⁸ MÜLLEROVÁ, Alena. Online rozhovor, online MS Teams, 31.3.2023.

²⁹ MÜLLEROVÁ, Alena. Online rozhovor, online MS Teams, 31.3.2023.

A jak byste porovнала pokračování René – Vězeň svobody, s tím, že už se to natáčelo v modernější době, když už je vše jednodušší, domluva s lidmi a místy? V čem vidíte zásadní rozdíl?

„Já bych Vás opravila, já bych neřekla, že to je jednodušší. Já bych dokonce řekla, že to natáčení je složitější. Samozřejmě, natáčení před rokem 1989 bylo něco jiného, ale potom v těch devadesátých letech moc složité nebylo. Někam se dostat bylo lehčí i do vězení, a tak podobně. Finance se lépe sháněly. Teď to je více podle pravidel. Vlastně je to jiný, je to jednodušší technicky, protože když jsme začínali, tak se točilo na film a časosběr točit na film je dost náročné, protože se muselo šetřit s materiálem. Nějaký materiál je na VHS, jiný na betách a my, když to převádíme, když doděláváme film, například u Manželských etud, musí se hodně přemýšlet, jak to dát k sobě, aby to spolu fungovalo. Točilo se na nějaké německé materiálu, který je hodně žlutozelený a teď je to natáčení úplně jiný. Takže technicky je to úplně jiná věc, dříve se daleko více chodilo do střížny a sedělo tam, teď se posílají linky.

Když Helena s Jakubem mají nějaký tvar, tak se všichni sejdeme i s Kateřinou Černou a s Pavlem Strnadem a probereme to spolu.“³⁰

Jak si myslíte, že doba Covidu ovlivnila natáčení?

„Já už jsem v pozici, kdy na natáčení moc nejezdím. Ale obecně to bylo u těch natáčení složitější, protože lidi se dostávali do karantén a byli nemocní a měli roušky, takže natáčení bylo často složitější.“³¹

Natáčí se teď momentálně s Reném nebo je to v plánu?

„Myslím, že Helena pořád ještě něco dělá, ale teď teda úplně nevím, protože my jsme se hodně bavily ještě o Manželských etudách o pokračování, a pak ještě o dalších věcech. Teď dokončuje Báru Basikovou. A René, to teď konkrétně nevím. Už jsme se bavili o tom, že už o něm bylo řečeno hodně, to jsme se bavily s Kateřinou Černou, ale Helena by ráda pokračovala ve všech dokumentech, ale v televizi o něm, o jeho pokračování zatím nic nevíme.“³²

---

³⁰ MÜLLEROVÁ, Alena. Online rozhovor, online MS Teams, 31.3.2023.

³¹ MÜLLEROVÁ, Alena. Online rozhovor, online MS Teams, 31.3.2023.

³² MÜLLEROVÁ, Alena. Online rozhovor, online MS Teams, 31.3.2023.

3.2 Srovnání s dokumentem Máňa od Olgy Sommerové

Nejlepší srovnání časosběrného dokumentu René a René – vězeň svobody mi přišel dokument Máňa a Máňa po deseti letech od režisérky Olgy Sommerové. Obě režisérky sledují své sociální herce ve vězení i na svobodě. Sledují to, jak je jejich rodina do jisté míry odmítla a jak je těžké na svobodě žít, tudíž se oba do věznice vracejí. Rozebírá se a vzpomíná na dětství, chvíle radosti ze života i smutku. Zásadní rozdíl vnímám ve faktu, že Máňa (Marie Lavičková) touží po tom, být zase ve vězení za krádeže, líbí se jí na tom daný režim a práce. Ani jedno ve svobodném životě nemá. Když ji osvobodí amnestie, brečí a je nešťastná. René je ale vždy velmi rád, když se z vězení dostane. Zajímalo by mě, jestli by si spolu měli protagonisté René a Máňa spolu co říct, kdyby se potkali, jestli by se z nich mohli stát i přátelé, když má každý jiný pohled na život ve vězení, a přesto v něm oba dva strávili tolik let svého života. Oba mají ještě jednu věc společnou. Rádi a často filozofují o životě, jeho smyslu a o radosti a štěstí.

Filmy René, René – vězeň svobody, Máňa a Máňa po deseti letech mají společné producenty, kterými byly Krátký film a Česká televize. Jelikož se jedná o dokumentární filmy, měli i podobnou výši rozpočtů, jelikož je těžší sehnat financování pro tento typ natáčení. Co se týče úspěšnosti v porovnání filmu Máňa od režisérky Olgy Sommerové a René od režisérky Heleny Třeštíkové, oba dva byly velmi úspěšné u nás i na zahraničních festivalech. Každý z těchto zmíněných filmů si najde svého diváka, jelikož každý se svým způsobem odchyluje do jiné roviny svého respondenta.

Obě velmi známé dokumentaristky vystudovaly na FAMU v Praze obor Dokumentární tvorba a staly se tak ojedinělými tvůrkyněmi v této oblasti časosběrných dokumentárních filmů³³.

3.3 Srovnání se zahraniční produkcí časosběrných dokumentů

Helena Třeštíková je známá svým stylem natáčení svých časosběrných dokumentů i ve světě a má jen malou konkurenci v tomto stylu tvoření filmu. Za zmínku zahraničního autora stojí zmínit Michaela Upteda z Velké Británie, který od roku 1964 tvořil sérii filmů Up series, kde sledoval životní osudy 14 britských občanů. Začal s nimi točit v jejich 7 letech a vznikly

---

³³Amnestie osvobodila Máňu [online]. In: . [cit. 2023-01-27]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/kultura_film/amnestie-osvobodila-i-manu-o-ktere-tocila-olga-sommerova-zena-se-chce-do-vezeni-vratit_201301042116_sbartosova

filmy například 21 Up, 35 Up, 42 Up nebo 56 U. Nejdříve dokument vznikl pro jednorázový televizní program. Protagonisty sledoval do jejich 63 let. Filmy byly financovány z počátku jen televizní stanicí Granada Tv, později se přidaly finanční přídavky z grantů, dotací a z crowdfundingové kampaně. Podílela se i zahraniční americká televize PBS. Dokumentární filmy ze série Up series od režiséra Michaela Apteda byly většího rozsahu než tvorba Heleny Třeštíkové co se týče doby natáčení i počtu sledovaných protagonistů, to se projevilo ve finanční podpoře ze stran více producentů a jejich finančních možnostech³⁴.

Dalším zahraničním tvůrcem je dánská režisérka Phie Ambo, které se věnuje dokumentárním filmům. Natočila film *Mechanická láska* z roku 2007, ve kterém sleduje vztah lidí s roboty. Na své cestě zavítá do Japonska, Německa, přes Itálii a zpátky do Kodaně se zaměřuje o výzkum a vývoj robotiky v návaznosti na lidskou stránku. Dokumentuje emocionální vztahy a lásku, kterou jsme my lidé schopni dávat, konkrétně se pohybuje mezi inženýry a vědci, kteří jsou součástí společnosti neživých robotů, zajímá se o způsob etiky a existenciálními otázkami života v rychle se měnícím světě techniky. Film byl pozitivně přijat kritiky a získal mnoho ocenění na filmových festivalech. Je kontroverzní a zasahuje do aktuálního tématu ve světě kolem nás. Porovnává kulturní rozdíly vnímání robotů na východě a na západě³⁵. Jedním z producentů dokumentu *Mechanická láska* byla společnost Danish Documentary Production, která se zaměřuje na nezávislé dokumentární filmy. Jedná se o jednu z předních světových společností, kterou založili 4 známí dánští dokumentaristé včetně již zmíněné Phie Ambo. Dalšími členy jsou Pernille Rose Grønkjær, Eva Mulvad, Mikala Krogh a velmi mezinárodně známá Sigrid Dyekjær. Získali mezinárodní ocenění a prestižní ceny po celém světě na festivalech IDFA (Joris Ivens Award) a Sundance Film Festival.

Česká tvorba dokumentárních filmů je závislá na podpoře televize, veřejných grantů a dalších institucí, v porovnání s dánskou, která má dlouho trvající tradici z hlediska geopolitického, a především instituce mají větší rozpočet, zapojuje se více do mezinárodní koprodukce, než je tomu u nás³⁶.

---

³⁴ What Happens Now To Michael Apted's Lifelong Project Up?, 2021. The New York Times [online]. New York: The New York Times [cit. 2023-05-14]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2021/01/14/movies/michael-aped-up-series-future.html>

³⁵ Mechanical love, 2007. Dafilms.cz [online]. Praha: Praha [cit. 2023-05-10]. Dostupné z: <https://dafilms.cz/film/7470-mechanical-love>

³⁶ Danish Documentary, About the Company, 2023. Dokweb.net [online]. Denmark: dokweb.net [cit. 2023-05-10]. Dostupné z: <https://dokweb.net/database/organizations/about/3330c92d-6899-4cd7-af46-3e9f9f1c8149/danish-documentary>

Ještě bych zmínila unikátní a naprosto solitérský projekt, kdy se čtyřicet let ve vizionářské mysli jednoho z nejvýznamnějších amerických režisérů Terrence Malicka rodila myšlenka na ambiciózní esej, která ve výsledku dostala tvar filmu *Cesta času*³⁷.

---

³⁷ <https://www.filmeurope.cz/cs/filmy/cesta-casu>: *Cesta času*, 2023. *Cesta času* [online]. Praha: Praha [cit. 2023-05-10]. Dostupné z: <https://www.filmeurope.cz/cs/filmy/cesta-casu>

ZÁVĚR

Cílem mé práce bylo zabývat se produkční realizací časosběrného filmu René – Vězeň svobody a předchozího filmu René od režisérky a scénáristky Heleny Třeštíkové. Také jsem se zaměřila na pozorování filmu i samotného sociálního herce porovnávala s časosběrným dokumentem od režisérky a scénáristky Olgy Sommerové Máňa a Máňa po deseti letech, která je také recidivistka.

V úvodu jsem vysvětlila, jaký model dokumentu budu zkoumat. Ve stručnosti jsem analyzovala dokumentární tvorbu u nás v České republice a produkční podmínky před rokem 1989. Ukázalo se, že forma celovečerního časosběrného dokumentu není možná v ČR bez podpory televize veřejné služby. Tvorba Heleny Třeštíkové je navíc unikátní i z hlediska světové dokumentární tvorby zejména časovým rozpětím vzniku jejích jednotlivých děl. V posledních letech také získává i mezinárodní uznání, o čemž například svědčí aktuální retrospektiva jejích filmů v New Yorku v prestižní Anthology Film Archives³⁸.

---

³⁸ Retrospektivy: Dokumenty Heleny Třeštíkové v Anthology Film Archives, 2023. New-york.czechcentres [online]. New York: Bohemian National Hall [cit. 2023-05-10]. Dostupné z: <https://new-york.czechcentres.cz/program/retrospektivy-dokumenty-heleny-trestikove-v-anthology-film-archives>

SEZNAM ZDROJŮ

Literatura:

1. NICHOLS, Bill, 2010. Úvod do dokumentárního filmu. Praha: Akademie múzických umění v Praze. ISBN 978-80-7331-181-0.
2. TŘEŠTÍKOVÁ, Helena a Michael TŘEŠTÍK, 2015. Časoběrný dokumentární film. Praha: NAMU. ISBN 978-80-7331-355-5.
3. TŘEŠTÍKOVÁ, Helena a Pavel KOSATÍK, 2017. Sběrná kniha. V Praze: Paseka. ISBN 978-80-7432-752-0.
4. TŘEŠTÍKOVÁ, Helena a René PLÁŠIL, HOMOLOVÁ, Marie, ed., 2009. René: příběh filmu: dopisy z vězení. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny. ISBN 978-80-7106-966-9.

Internetové zdroje:

1. „Fuck of people“... Váš René, 2008. In: Česká televize [online]. Praha: Česká televize [cit. 2023-05-01]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/kultura/1451594-fuck-people-vas-rene>
2. Amnestie osvobodila Máňu [online]. In: . [cit. 2023-01-27]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/kultura_film/amnestie-osvobodila-i-manu-o-ktere-tocila-olga-sommerova-zena-se-chce-do-vezeni-vratit_201301042116_sbartosova
3. Institut dokumentárního filmu, 2023. Institut dokumentárního filmu [online]. [cit. 2023-01-24]. Dostupné z: <https://dokweb.net/cs>
4. Nový film od Heleny Třeštíkové: René - vězeň svobody, 1996–2023. In: Stream.cz [online]. Praha: Seznam.cz a.s [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <https://www.stream.cz/kultura-9242/trailer-rene-vezen-svobody-64330619>
5. Premiéra filmu René - vězeň svobody, 2022. In: Kviff.tv [online]. Praha: Kviff.tv [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <https://kviff.tv/video/1749-rene-vezen-svobody-uvod>
6. René - vězeň svobody, 2021. In: Do.revue [online]. Praha: Do.revue [cit. 2023-04-29]. Dostupné z: <https://www.dokrevue.cz/clanky/rene-vezen-svobody>
7. René, 2008. In: Dafilms [online]. Praha: dafilms [cit. 2023-04-29]. Dostupné z: <https://dafilms.cz/film/7136-rene>

8. What Happens Now To Michael Apted's Lifelong Project Up?, 2021. The New York Times [online]. New York: The New York Times [cit. 2023-05-14]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2021/01/14/movies/michael-aped-up-series-future.html>
9. Mechanical love, 2007. Dafilms.cz [online]. Praha: Praha [cit. 2023-05-10]. Dostupné z: <https://dafilms.cz/film/7470-mechanical-love>
10. Danish Documentary, About the Company, 2023. Dokweb.net [online]. Denmark: dokweb.net [cit. 2023-05-10]. Dostupné z: <https://dokweb.net/database/organizations/about/3330c92d-6899-4cd7-af46-3e9f9f1c8149/danish-documentary>
11. Retrospektivy: Dokumenty Heleny Třeštíkové v Anthology Film Archives, 2023. New-york.czechcentres [online]. New York: Bohemian National Hall [cit. 2023-05-10]. Dostupné z: <https://new-york.czechcentres.cz/program/retrospektivy-dokumenty-heleny-trestikove-v-anthology-film-archives>
12. René - Věžeň svobody, 2022. Aerofilms.cz [online]. Praha: Aerofilms [cit. 2023-04-10]. Dostupné z: <https://www.aerofilms.cz/rene-vezen-svobody/>
13. Helena Třeštíková, 2023. Filmový přehled [online]. Praha: NFA [cit. 2023-05-10]. Dostupné z: <https://www.filmovyprehled.cz/cs/person/709/helena-trestikova>
14. Alena Müllerová, 2023. Česká televize [online]. Praha: Česká televize [cit. 2023-05-10]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/lide/alena-mullerova/>
15. Negativ, 2023. Negativ [online]. Praha: Negativ [cit. 2023-05-10]. Dostupné z: <https://negativ.cz/o-nas/>
16. <https://www.filmeurope.cz/cs/filmy/cesta-casu>: Cesta času, 2023. Cesta času [online]. Praha: Praha [cit. 2023-05-10]. Dostupné z: <https://www.filmeurope.cz/cs/filmy/cesta-casu>
17. East Doc Platform, 2023. Dokweb.cz [online]. Praha: Praha [cit. 2023-05-10]. Dostupné z: <https://dokweb.net/aktivity/east-doc-platform/2023/o-projektu>
18. Krátký film Praha, 2023. Krátký film Praha [online]. Praha: NFA [cit. 2023-05-10]. Dostupné z: <https://www.filmovyprehled.cz/cs/person/126085/kratky-film-praha>
19. MÜLLEROVÁ, Alena. Online rozhovor, online MS Teams, 31.3.2023.
20. ČERNÁ, Kateřina. Online rozhovor, online MS Teams, 23.3.2023.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

FAMU	Filmová a televizní fakulta Akademie múzických umění v Praze
NAMU	Nakladatelství akademie múzických umění v Praze
KSČ	Komunistická strana Československa
SSM	Socialistický svaz mládeže
IQ	Inteligenční kvocient
EU	Evropská unie
PR	Public relations
s.r.o.	Společnost s ručeným omezeným
ČSFD	Česko – Slovenská filmová databáze
ČR	Česká republika
T VOD	Transactional video on demand - transakční video na vyžádání
S VOD	Subscription video on demand – předplatné video na vyžádání
Covid 19	Koronavirové onemocnění 2019
ČKD	Strojírenský podnik (původně zkratka z Českomoravská-Kolben-Daněk, po znárodnění podniku se zkratka nerozepisovala)
TV	Televize
PBS	Public Broadcasting Service – veřejnoprávní vysílání
IDFA	International Documentary Film Festival Amsterdam – Mezinárodní festival dokumentárních filmů Amsterdam
ČR	Česká republika

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 Váš René	14
Obrázek 2 René.....	16
Obrázek 3 Premiéra filmu René.....	18
Obrázek 4 René – vězeň svobody.....	21
Obrázek 5 Premiéra filmu René – vězeň svobody.....	21